

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA

2015. február 14.

Az írásbeli vizsga időtartama: 180 perc

Nyomtatott nagybetűvel töltsse ki!

Név	
E-mail cím	
SG-s csoport teremszáma	
Pontszám	

STUDIUM GENERALE TÖRTÉNELEM SZEKCIÓ

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Csak annyi válaszelemet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt! A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásakor az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerezhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve piszkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztatásul:

Az esszék javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége és helyesírása.

Eredményes munkát kívánunk!

I. EGYSZERŰ, RÖVID FELADATOK

1. A következő feladat az ókori Kelettel kapcsolatos. A saját ismeretei alapján töltsse ki a táblázat üresen hagyott részeit! (helyes soronként 1 pont)

A)

B)

C)

D)

Civilizáció neve	Kép betűjele	Mit ábrázol?
	B	
Kína		
	D	
		gízai piramisok

4 pont

2. A következő feladat a középkori városfejlődéshez kapcsolódik. A források és saját ismeretei segítségével válaszoljon a megadott kérdésekre!

„A polgárság legelőkelőbb, leggazdagabb rétegét a kereskedők a (patríciusok) alkották. Közülük kerültek ki a város vezetői, a szenátus tagjai. A lakosság nagy része a polgárjoggal nem rendelkező iparoslegényekből, napszámosokból tevődött össze. Ezek a plebejusok is megszabadultak a jobbágyi kötöttségektől, de jó ideig kapcsolódtak még a földhöz.”

/A középkor anyagi és technikai kultúrája/

„A városvezetésnek jogában állt a polgárokat a város szükségleteinek kielégítése – például városfal építése és fenntartása – érdekében megadóztatni. [...] Fontos részei voltak a városi jogállásnak a különféle gazdasági jogok: vásártartási, és árumegállító jog, melyeket a király adományozott a városoknak.”

/Harmat Árpád Péter: Mindennapi élet a középkorban/

- a.) Mi a valóságalapja középkori eredetű „a városi levegő szabaddá tesz” szólásnak? (1 pont)

.....

- b.) Soroljon fel négy városi kiváltságot! (1 pont)

.....

.....

c.) Írjon kettő, a középkori városképet meghatározó jellemzőt! (elemenként 0,5 pont)

3 pont

3. A feladat a magyar nép vándorlásával kapcsolatos. Az ismeretei és a forrás segítségével válaszoljon a kérdésekre!

Az ősmagyarok vándorlásának állomásai

a.) Hogy nevezik azt a vándorlás szempontjából is meghatározó területet, ahol Julianus barát a magyar őseket keresve „rokonokra” talált a XIII. században? (1 pont)

b.) Mi annak az „intézménynek” a neve, amelyet a magyarok a kazároktól vettek át? Nevezze meg a két fontos méltóságot! (elemenként 0,5 pont)

c.) Melyik népcsoport támadása váltotta ki a magyar törzsek Etelközbe való továbbvándorlását? (0,5 pont)

d.) Mikor kezdődött a honfoglalás? Nevezze meg azt a személyt, akinek a vezetésével a magyarok átkeltek a Vereckei-hágón! (elemenként 0,5 pont)

4 pont

4. A következő feladat Hunyadi Mátyás gazdaságpolitikájához kapcsolódik. A források és saját ismeretei alapján döntse el az állításokról, hogy igazak-e vagy hamisak! (elemenként 0,5 pont)

Mátyás aranyforintja

A bevétel forrása	Összeg (ezer arany)
Rendkívüli hadiadó	250
Városok és szászok	47
Só	80
Pénzverés és bányakamarák	60
Koronavám	50
Zsidók és oláhok ötvenede	6

Mátyás bevételei

„Először, hogy Magyarországnak a törökök ellen való megvédelmezése céljából, minden egyes kapu után, országszerte, egy arany forintot kell fizetni a következő módon:

1. § Hogy mi főpapok, bárók és országlakók végeztük és határoztuk, hogy azt minden fekvő jószág után, úgy királyurunkéi és anyjaasszonyéi, mint a mieink és bármely más, még kiváltságolt birtokos emberéi után is, valamint a királyi városok részéről is elengedhetetlenül kell fizetni és senkinek sem szabad elengedni.

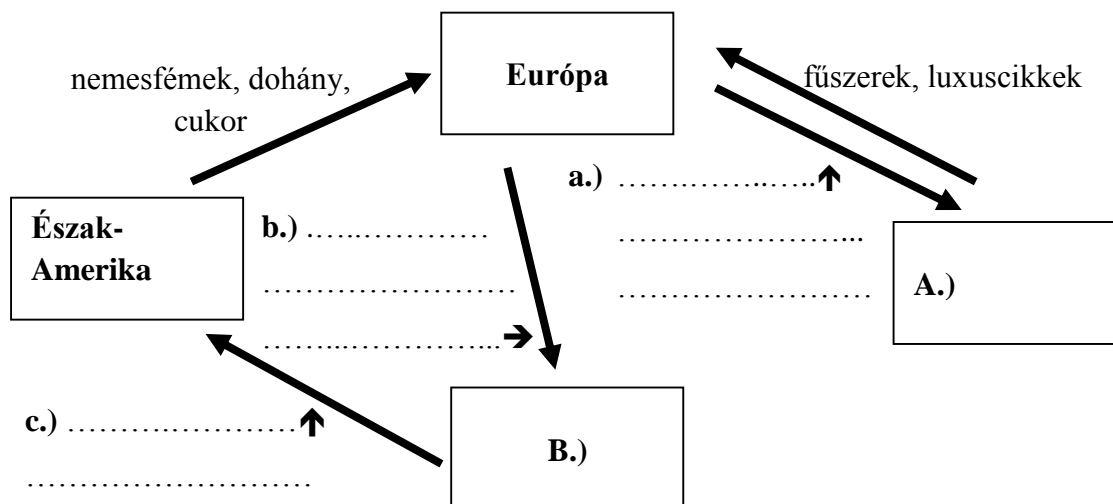
2. § Ha pedig valamely kiváltságolt ezt a segílyt meg nem adná, akkor mások se tartozzanak azt megfizetni.”

/1474. évi I. törvénycikk/

Állítás	Igaz	Hamis
Mátyás kiadásainak legjelentősebb részét a török ellen indított hadjáratainak és barokk udvartartásának költségei tették ki.		
A füstpénzt kapuadóvá, a harmincadvámot pedig koronavámmá alakította át, ezáltal érvénybe léptek a korábbi adómentességek.		
Az aranyforint veretése, akárcsak Károly Róbertnél, a biztos gazdasági alap és a fejlődés egyik mutatója volt.		
Mátyásnak elsősorban külpolitikai okokból volt szüksége a bevételek növelésére.		
A jövedelmek felügyeletét (a kincstartói címmel), egy olasz szakemberre, Galeotto Marziora bízta.		
Bár a Hunyadi-birtokok is komoly bevételt hoztak, Mátyás jövedelmének jelentős részét az állami pénzzadók és a regáléjővedelmek adták.		
A fekete hadsereg zsoldját és a végvárok fejlesztését a pápa és a szomszédos keresztény államok uralkodói finanszírozták.		
A rendkívüli hadiadó kétszeri beszedésével akár harmadával növelhette a kincstárba befolyó összeget.		

4 pont

5. A következő feladat a földrajzi felfedezések következményeivel kapcsolatos. Töltse ki a XVI-XIX. századi világkereskedelmet szemléltető ábra üresen hagyott részeit a megadott szavakkal! (A felsorolt elemek közül öt NEM illeszkedik az ábrába!) (A és B kérdés elemenként 0,5 pont, a, b és c kérdés elemenként 1 pont)

Közel-Kelet, Ázsia, Ausztrália, Afrika, háziállatok, rabszolgák, tűzfegyverek, gyógyszerek, iparcikkek, alkohol, nemesfémek, rizs

4 pont

6. Az alábbi feladat a felvilágosodással kapcsolatos. A szövegrészletek és saját ismeretei alapján válaszoljon a korabeli eszmékhez kapcsolódó kérdésekre!

„Tegyük fel tehát, hogy az elme, ahogy mi mondjuk, fehér lap, amelyre semmi sincs felírva, ideák nélkül való. Hogyan telik meg? [...] Honnan veszi mindehhez az észnek és a tudásnak anyagát? Erre egyetlen szóval felek: tapasztalatból; ezen alapul minden tudásunk; és végeredményben ebből is származik.”

/John Locke: *Értekezés az emberi értelemről*/

„A törvényhozó hatalom az a hatalom, amelynek joga van megszabni, hogyan használják fel az állam erejét a közösségnek és tagjainak megvédésére. [...] De mivel a törvényeknek, amelyeket egyszer, mégpedig rövid idő alatt megalkottak, állandó és maradandó érvényük van, állandóan alkalmazni kell és állandóan figyelembe kell venni őket; ennél fogva kell, hogy legyen egy állandóan működő hatalom, amely gondoskodik a megalkotott és továbbra is érvényben levő törvények végrehajtásáról. És így gyakran szétválasztják a törvényhozó és a végrehajtó hatalmat.”

/John Locke: *Értekezés a polgári kormányzat igazi eredetéről*/

- a.) A felvilágosodás mely filozófiai irányzatáról szól az első forrás? (1 pont)

.....

- b.) Melyik elvről van szó a második forrásban? Nevezze meg ennek az elvnek a francia kidolgozóját! (elemenként 1 pont)

.....

- c.) Említsen meg egy-egy jelentős (XVIII. századi) amerikai és francia dokumentumot, amelyekben jól tükröződik a felvilágosodás eszmerendszere és hatása! (elemenként 0,5 pont)

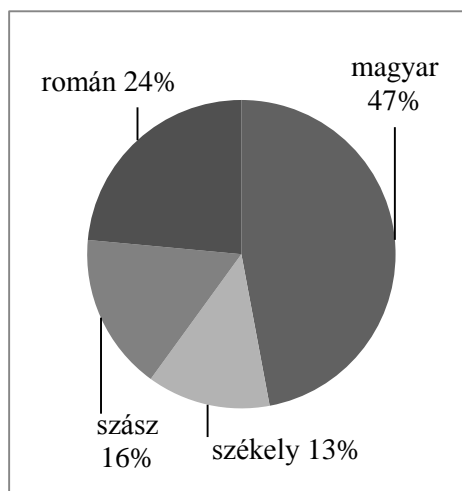
.....

- d.) Nevezze meg azt a XVIII. században Kelet-Közép-Európa szerte kialakuló kormányzati rendszert, amelyet nagyban meghatároztak a felvilágosodás eszméi! Említsen egy ilyen szellemiségű uralkodót! (elemenként 0,5 pont)

.....

5 pont	
--------	--

7. A feladat az Erdélyi Fejedelemség nemzetiségeire vonatkozik. A forrást, az atlaszt és saját ismereteit felhasználva karikázza be a szövegbe legjobban illő opciókat! (elemenként 0,5 pont)

Erdély népessége a XVI. század végére kb. 700 ezer főre emelkedett. A népességgyarapodás jelentékeny forrását képezte a bevándorlás. A török hódítás balkáni előnyomulása következtében a románság / magyarság / székelység / szászok tömegesen húzódott át a Kárpátok túlsó oldaláról a nyugodtabb életet biztosító Erdélybe, s így kívülről állandó erősítést kapva az etnikai erőviszonyok fokozatosan a javára tolódtak. Az erdélyi társadalom közel felét a románok / magyarok / székelyek / szászok tették ki. Nagyrészt észak- és nyugat-erdélyi területeken voltak jelen. Vallásuk katolikus / református / evangélikus / ortodox volt.

Erdély etnikai összetétele a XVII. században

A románok / magyarok / székelyek / szászok elsősorban Erdély belső és keleti részén telepedtek le. Nem számítottak jobbágyoknak, nem volt földesuruk, hanem katonai szolgálattal tartoztak a királynak. Területi egységeik a megyék / járások / székek / kerületek. A románság / magyarság / székelység / szászok ősei még az Árpád-korban érkeztek Magyarországra. II. Andrástól kaptak kollektív kiváltságot. Mivel főleg városlakók voltak, ezért kézművesiparral / mezőgazdasággal / pásztorkodással foglalkoztak. Vezetőjük a tárnokmester / királybíró / szebeni ispán / kenéz volt.

4 pont	
--------	--

8. A következő feladat a felvilágosult abszolutizmus magyarországi képviselőihez kapcsolódik. A kipontozott helyekre illessze be a felsorolt szavak közül az odaillőt! (elemenként 0,5 pont)

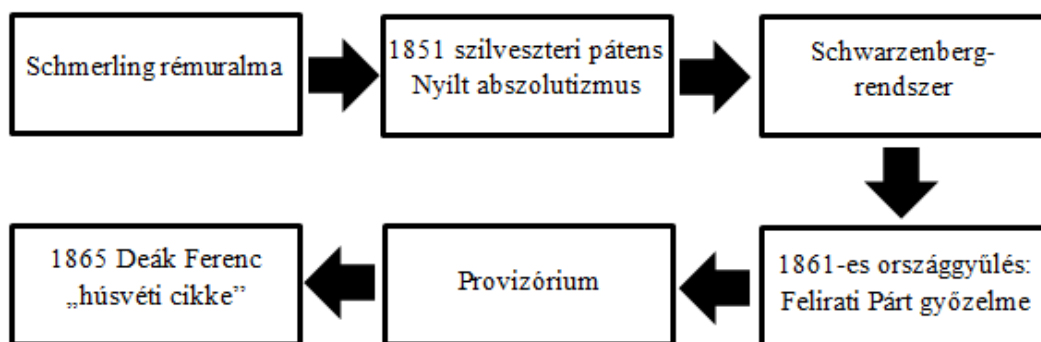
Az első magyarországi felvilágosult abszolutista uralkodó trónra kerülését apja, III. Károly tette lehetővé, a(z) elfogadtatásával. Mária Terézia felismerte, hogy reformokra van szükség a modernizálás érdekében. A(z) bevezetésével a birodalom – főleg az osztrák tartományok – ipara fejlődésnek indult. Mivel a arányának növekedése veszélyeztette az állami adóalapot, ezért szükség volt a(z) kiadására, melyben egységesítette a jobbágyterheket. A Ratio Educationis bevezetésével a 6 és 12 év közötti gyerekek elemi oktatását. II. József követte a trónon, aki úgy gondolta, hogy kizárólag révén is folytatni tudja az édesanyja által elkezdett modernizációs folyamatot. A magyar rendi ellenállás és azonosságtudat kialakulása szempontjából legfontosabb intézkedése a volt. Tízéves uralkodása alatt közel hatezer rendeletet adott ki, azonban halálos ágyán három kivételével mindet visszavonta. Ezt nevezzük-nak/nek.

nyelvrendelet, defenesztráció, kötelezővé tette, szabad kereskedelem, rendeletek, Urbárium, Pragmatica Sanctio, türelmi rendelet, jobbágytelkek, nevezetes tollvonás, kettős vámrendszer, majorságok, jobbágyrendelet, elősegítette, országgyűlések, Carolina Resolutio

4 pont

9. A következő feladat a kiegyezés előzményeivel és megszületésével kapcsolatos. Töltse ki a táblázatot és válaszoljon a kérdésekre!

- a.) Keresse meg a folyamatábra két tárgyi tévedését és javítsa ki őket! (elemenként 0,5 pont)

A kiegyezés előzményei

Hiba	Hibás elem helyesen

- b.)** Nevezze meg a magyar vezetőréteg nyílt abszolutizmus bevezetésekor tiltakozásul felvett (közéletből való kivonulás, adómegtagadás eszközét alkalmazó) viselkedésformáját leíró szakkifejezést! (0,5 pont)
-

- c.)** Miért nevezték a Deák Ferenc vezette pártot Felirati Pártnak? (0,5 pont)
-
-

„[...] mind a birodalom biztossága teljesen eléressék, mind a magyar alkotmány alaptörvényei a lehetőségig fenntartassanak, mind a Lajtán túli országok alkotmányos szabadsága kifejtessék és teljesen biztosítsák [...] Párhuzamosan a magyar alkotmánnyal megfér a közös uralkodó alatt, a közös védelem mellett, a Lajtán túli országok teljes alkotmányos szabadsága is.”

/Deák húsvéti cikkéből, Pesti Napló/

- d.)** A fenti forrás és saját tudása alapján állapítsa meg, hogy mi volt a Deák Ferenc által kiadott „húsvéti cikk” jelentősége? (0,5 pont)
-
-

- e.)** Milyen külpolitikai esemény hatására döntött végleg a magyarokkal való kiegyezés mellett Ferenc József? (0,5 pont)
-

- f.)** Mikor kötötték meg a kiegyezést? (0,5 pont)
-

- g.)** Húzza alá azt az állítást, amelyik pontosabban írja le a Habsburg Birodalom és Magyarország államközi kapcsolatát az Osztrák-Magyar Monarchiában! (0,5 pont)

- I. A kiegyezéssel létrejött kétközpontú, dualista monarchia perszonálunióknak nevezhető, ugyanis az uralkodó személye közös volt a két állam között.
- II. A kiegyezéssel létrejött kétközpontú, dualista monarchia reálunióknak nevezhető, ugyanis az uralkodó személye mellett egyes „ügyek” is közösek voltak.

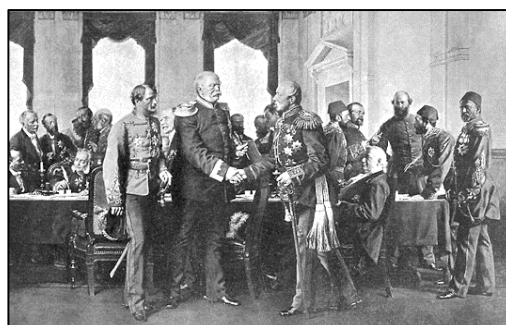
4 pont	
--------	--

10. A következő feladat a Balkán XIX. századi történelmével foglalkozik. A források, az atlasz és ismeretei segítségével töltsé ki a táblázatot! (helyes soronként 1 pont)

A.) „Az 1859. jan. 5-én Iasiban Moldva fejedelmének választott liberális Alexandru Ion Cuza bojár hadseregpáncsnokot az áthidaló formulát megkerülve január 24-én Bukarestben Havasalföld fejedelmének választják. [...] A nagyhatalmak a Porta tiltakozása ellenére 1861-re elismerik Cuza életre szóló uralkodását mindkét fejedelemségben. A reálunió lépéseként [évszám] elején egyesül a két országgyűlés és közös kormány alakul. Ezzel 115,8 ezer km² területen 3.300,7 ezer lakossal [...] létrejön [az állam neve].”

/Erdélyi Magyar Elektronikus Könyvtár/

B.) „[...] a Szorosokat, Konstantinápolyt és a földközi-tengeri brit hegemoniát veszélyeztető katonai bázis felszámolására Várna körzetéből 60 ezres expedíciós haderőt vetnek be [...] Szevasztopol ellen. Az I. Miklóst [év] márciusában követő II. Sándor Szevasztopol szept. 8-i eleste után elfogadja a bécsi négy pontot. A félmillió halottat (Oroszország 300, Franciaország 100, Anglia 60 ezer) követelő háború [év] elején véget ér.”

/Erdélyi Magyar Elektronikus Könyvtár/

C.) Andrassy, Bismarck, Suvalov (1878)

D.) „Az [évszám]-as berlini konferencia döntésének értelmében a Balkán-félszigeten – sok évszázados török elnyomás után – a [nép neve] állam is visszanyerhette függetlenségét, ám ezzel a térségben korántsem állt helyre a nyugalom. [...] „Európa beteg embere”, az Oszmán Birodalom ezután is erőtlenné bizonyult [...] létrehoztak egy katonai szövetségi rendszert, az úgynevezett Balkán Ligát. Bár a koalíció tagjai a háború előtt és alatt minimális együttműködést mutattak, az aláírt szerződések [évszám] őszén kiváló ürügyet adtak a hadba lépéshez: először, október 8-án a kicsiny Montenegró üzent hadat a Portának, Bulgária, Görögország és Szerbia pedig előbb ultimátumot küldött Konstantinápolynak, 17-e után azonban itt is a fegyverek vették át a szót.”

/Rubicon Online/

E.) „Az oroszok hadat üzentek, [...] (kilencedik) orosz-török háború eredményeként Törökország [...] a drinápolyi békében kénytelen volt elismerni a [nép neve] függetlenségét. [...]ban Londonban a három nagyhatalom de facto elismerte a független [a nép neve] államot a maguk védnöksége alatt, a londoni jegyzőkönyvet a Porta 1832-ben írta alá. [...] Thesszália 1881-től, Kréta 1908-tól [...] az ország része.”

/Múlt-kor/

Évszám(ok)	Esemény	Forrás betűjele	Időrendi sorrend
1862			
.....-.....	első Balkán-háború		
.....	berlini kongresszus		
1830			
.....-.....		B	

5 pont

- 11. Az alábbi feladat a Párizs környéki békékkel foglalkozik. Kösse össze az országokat, a velük kötött béke helyszínével és a békekötés idejével! (Egy évszámhoz két béke tartozik.) (helyes ország-helyszín-évszám kombinációnként 1 pont)**

Magyarország	Versailles	1919
Törökország	Saint-Germain	1920
Németország	Trianon	1923
Ausztria	Lausanne	

4 pont	
--------	--

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**Olvassa el figyelmesen!**A következő feladatok közül összesen **hármat** kell kidolgoznia.

Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó feladat,**kettő**, a **magyar történelemre** vonatkozó, egy **rövid** és egy **hosszú**,**különböző korszakokra** vonatkozó feladat.**Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!**

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	12.	Az iszlám vallás	rövid
	13.	Az amerikai polgárháború előzményei	rövid
Magyar történelem	14.	Szent István-kori társadalom	rövid
	15.	A tatárjárás előzményei és pusztítása	hosszú
	16.	Károly Róbert gazdaságpolitikája	rövid
	17.	Hódoltság a XVI-XVII. században	hosszú
	18.	Áprilisi törvények	rövid
	19.	Széchenyi István, a reformgondolkodó	hosszú

Segítségül megadjuk a helyesen kiválasztott feladatok sorszámainak lehetséges kombinációit.**Jelöljön meg egy oszlopot az alábbi táblázatból!****Karikázza be a választott oszlop betűjelét!**

Feladattípus	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
rövid	12.	12.	12.	12.	12.	12.	13.	13.	13.	13.	13.	13.
rövid	14.	14.	16.	16.	18.	18.	14.	14.	16.	16.	18.	18.
hosszú	17.	19.	15.	19.	15.	17.	17.	19.	15.	19.	15.	17.

Csak a szabályok szerint kiválasztott feladatok értékelhetők! A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.
A feladatok közül **csak a választott hármat dolgozza ki**, a többi hagyja üresen!

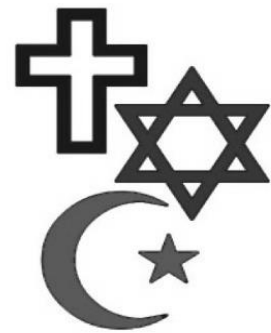
A feladatok kidolgozása előtt tanulmányozza a 2. oldalon található útmutatót!

A válaszok elkészítése során fogalmazvány (piszkozat) készíthető!

12. A következő feladat az iszlámmal kapcsolatos. A források és saját ismeretei segítségével mutassa be a vallás fő jellegzetességeit! (rövid)

Az iszlám öt alappillére
(saháda, szalát, szaum, zakát, haddzs)

Világvallások

„[...] amikor a te Urad kivette Ádám fiaiból – az ágyékukból – a leszármazottaikat, és tanúságot tétetett velük saját magukkal szemben: Nem én vagyok-e a ti Uratok? Azt mondták: De, igen! Tanúságot teszünk. Nehogy a Feltámadás Napján azt mondjátok: Bizony, nekünk erről nem volt tudomásunk. Vagy (nehogy) azt mondjátok: Már apáink is társítottak ezelőtt, és mi csak utánuk következő utódok vagyunk. Vajon azért akarsz elpusztítani bennünket, amit a hamisan cselekvők tettek?”

/Korán 7: 172-173/

„Az iszlám nemzet kötelessége, hogy – hasonló eszközöket bevetve – szembeszálljon minden rá szegezett fegyverrel. Ha eszméikkel küzdenek ellene, akkor vallási érvekkel és ésszerű elméleti bizonyítékokkal kell rávilágítani a másik fél meggyőződésének alaptalanságára, helytelenségére. Ha gazdasági szankciókat alkalmaznak vele szemben, tényekkel kell igazolnia, hogy az iszlám módszere a legigazságosabb a gazdaság rendbetételére. Ha pedig valódi fegyverekkel harcolnak ellene, akkor fegyverrel kell védekeznie.”

/Abdul-Aziz ibn Báz, Szaúd-Arábia volt főmuftija/

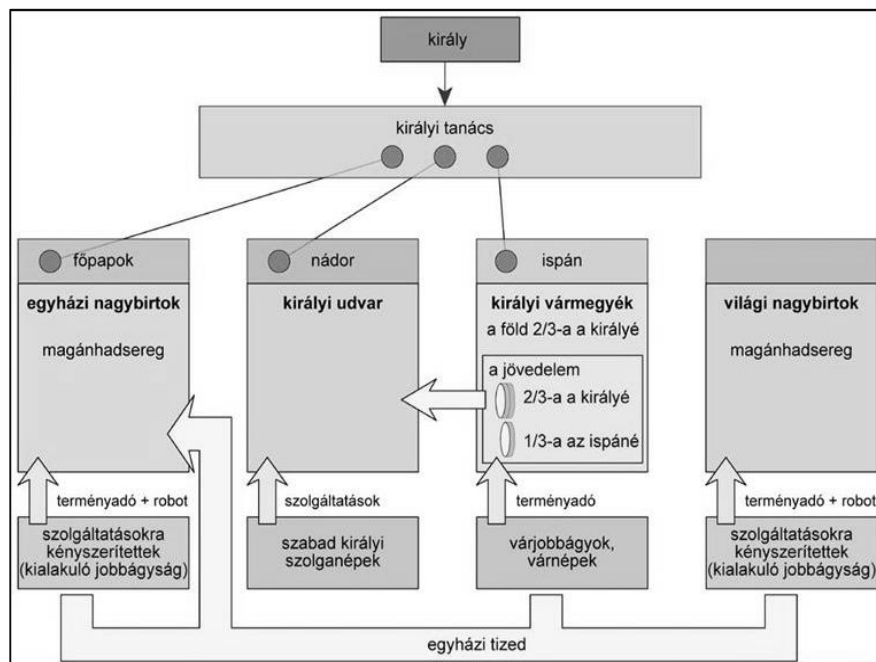
- 13. A következő feladat az amerikai polgárháborúval kapcsolatos. A források, az atlasz és a saját tudása segítségével mutassa be az amerikai polgárháború kirobbanásának okait!** (rövid)

„Hogy a Franciaország által az Egyesült Államoknak Louisiana néven átengedett minden területen, amely a 36° 30' szélességi körtől északra fekszik és nem tartozik az ezen törvényben kialakított állam határain belülre, rabszolgaság, valamint kényszerű szolgaság, hacsak nem büntetésként, az illetőkre tökéletesen rábizonyított bűn esetén, mostantól fogva mindörökké tiltva lesz; továbbá, hogyha bármilyen személy, akinek munkájára vagy szolgálatára törvényes jogalap van, a nevezett helyre menekül az Egyesült Államok bármely államából vagy territóriumából, az ilyen szökevény törvényesen visszakövetelhető, és vissza kell szállítani annak a személynek, aki a szökevény munkájára vagy szolgálatára, mint az előbbieken lefektetett, jogot formálhat.” /A missouri kompromisszum, 1820/

Karikatúra a korszakról

- 14. A feladat a Szent István-kori társadalmi változásokkal kapcsolatos. A források és ismeretei segítségével fejtse ki röviden, milyen társadalmi csoportok voltak a korra jellemzők!** (rövid)

XI. századi magyar társadalom

„IV. Az uralom negyedik díszjele a főemberek, ispánok, vitézek hűsége, erőssége, serénysége, szívessége és bizalma. Mert ők országod védő falai, a gyengék oltalmazói, az ellenség pusztítói, a határok gyarapítói. Legyenek ők, fiam, atyáid és testvéreid, közülük bizony senkit se hajts szolgaságba, senkit se nevez szolgának.” /Szent István király intelmei Imre herceghez/

- 15. A következő feladat a tatárjárással kapcsolatos. A forrás, az atlasz és ismeretei alapján mutassa be, hogy IV. Béla tatárjárás előtti politikája milyen mértékben befolyásolta a tatárokkal szembeni védekezés kudarcát! Ismertesse a tatárjárás főbb eseményeit és következményeit!** (hosszú)

„S midőn a kunok királya nemeseivel és parasztjaival Magyarországot be kezdé barangolni, mivel végtelen baromcsordáik valának, a legelőkhöz, vetésekhez, kertekhez, berkekhez, szőlőkhöz és egyebekhez a magyarokat erősen károsíták. S mi előttök rettentőbb vala, minthogy vadon fiai voltak, a szegények leányaival gyalázatosan bánnak [...]. Es ha kunt vagyonában vagy személyében magyar megsértett, mindjárt lón ellene igazság szolgáltatva, úgy hogy más olyast tenni nem merészelt, ha pedig kun sértett meg magyart, ennek az ellenében nem vala igazsága. [...] S így a nép és király közt gyűlölség támadt.

[...] S az országnagyok dőlőfős merészségét fékezve, megparancsolá, hogy ha valamely országnagy egyháznagyain, az érsekeken és püspökökön kívül, jelenlétében valami székre merne ülni, kellő büntetéssel lakoljon, megégettetvén ottan székeiket, melyeket találhatott.

[...] midőn őket vagy apáikat a királyok a ruthénok, kunok, lengyelek és mások ellen gyakran kirendelték, [...] az akkori királyok a visszatérőknek vagy a foglyok rokonainak illő kárpótlást és jutalmat tesznek vala, nekik falvakat, birtokokat és pusztákat ajándékozván örök birtokul: ez ellenben, nem csak nem adott nekik semmit, hanem a [...] tulajdoni joggal adott jószágokat visszavonta.”

/Részletek Rogerius Sirlalmas ének című művéből/

- 16. A feladat Magyarország gazdaságának XIV. századi változásaihoz kapcsolódik. Az alábbi források, az atlasz és saját tudása alapján mutassa be, hogy milyen hatást gyakoroltak az országra Károly Róbert gazdasági reformjai!** (rövid)

„[...] jóllehet országunk régi és most szilárdan megtartott szokása kívánja meg, hogy mind az egyháznak, mind az országunk bármely nemese földjeinek, illetve birtokainak, amelyek területén arany- vagy ezüstmányát találnak, valamely méltányos csere révén a király kezéhez kell jutniuk, mégis, mivel a királyi felségnek gondosabban kell szem előtt tartania saját és alattvalóinak a hasznát, megfontolva lélekben, hogy földek és birtokok ilyenféle elvétele miatti félelemből országunk lakói révén az ország Isten által emberi használatra és nyereségre rendelt nagy kincstára a földek mélyén rejtve marad, mert nem akarják feltárni, ha csak nem jut nekik ebből megfelelő ellenszolgáltatás.”

/I. Károly oklevele, 1327/

„[...] határozván elrendeltük és parancsoljuk, hogy minden megyében, minden egyes kapu után, amelyen szénával vagy gabonával megrakott szekér képes befordulni vagy azon át kijönni [...] a kiadás megtörténte után 15 napon belül 18 dénárt a kamarák ispánjának a kezéhez kell szolgáltatni és fizetni.”

/I. Károly 1342. évi dekrétumából/

I. Károly aranyforintjának két oldala

- 17. A források, az atlasz és saját tudása alapján mutassa be, hogyan rendezkedett be az Oszmán Birodalom a Hódoltság területén! Írjon a Hódoltság határainak alakulásáról és a mindennapi életéről is!** (hosszú)

A pécsi mecset

„A Dobó István parancsnoksága alatt álló vár elfoglalása elsősorban azért volt fontos, mert a Felvidék magas csúcsainak előterében ez volt az egyedüli jelentős erőd, mely az észak-magyarországi bányavárosokat őrizte. Eleste nem csak azért lett volna súlyos csapás, mert az oszmánok így megszerezhették volna a magyarországi érclelőhelyeket, hanem azért is, mert Eger mögött jószerével erődítmény nélküli városok feküdtek. Sem Kassa, sem a bányavárosok nem készültek fel egy török támadásra, így aztán a hevesi püspöki székhely elfoglalásával Ali pasáéknak esélyük nyílt volna az egész Felvidék meghódítására.”

/Rubicon Online/

„A török adóösszeírások kezdetben némi könnyebbséget is jelentettek a magyar adóztatással szemben. [...] A (rendkívüli) hadiadót a XVII. században már békeidőben is beszedték. A lakosság munkaerejét a hadiszállításokban és az erődítési munkákban is igénybe vették. Az adók a XVI. század végétől a XVII. század végéig reálértéken a háromszorosukra nőttek. A terheket tetézte a kötelezővé tett megvesztegetés gyakorlata. Ezenközben a magyar végvárok parancsnokai a török területen is beszedték az (egyházi és állami) adókat, az 1560-as évektől pedig a földesurak is behajtották járandóságait. [...] A kettős adóztatás rendszerét a törökök a békeszerződésekben is elismerték. A magyar földesurak ragaszkodtak bírói hatalmukhoz, és a hódoltság belső területein gyakorolták is. Ezt megkönnyítette, hogy a XVII. századra a törökök a bíraskodás és az ítélet-végrehajtás jogát pénzért egyébként is átengedték a magyar közösségeknek.”

/Terebess Gábor: Kettős adóztatás rendszere/

- 18. Az alábbi feladat az áprilisi törvényekhez kapcsolódik. A forrás és ismeretei segítségével mutassa be, hogy az áprilisi törvények hogyan járultak hozzá a polgári, alkotmányos Magyarország kialakulásához!** (rövid)

„III. tc. Független felelős minisztérium alakításáról

4.§ A minisztériumnak mindegyik tagja mindennemű hivatalos eljárásért felelős.

14. § A minisztériumnak, azon tagján kívül, mely a Felség személye körül a 13. § ban említett ügyekre ügyelnek, következő osztályai lesznek a, Belügyek, b, Országos pénzügy, c, Közmunka és közlekedési eszközök és hajózás, d, Földművelés, ipar és kereskedelem, e, Vallás és közoktatás, f, igazságszolgáltatás és kegyelem, g, Honvédelmi osztály.

IV. tc. Az országgyűlés évenkénti üléséről

Az országgyűlés jövőendőben évenként, és pedig Pesten tartandván üléseit, az évenkénti ülésre az ország Rendjeit Ő Felsége minden évben, s amennyiben a körülménye engedik a téli hónapokra, hívja össze.

5 § Ő Felségének joga van az összejött ülést meghosszabbítani s berekeszteni.

V. tc. Az országgyűlés követeknek népképviselő alapján választásáról.

1.§ Politikai jogélvezetet azoktól, kik annak eddigi gyakorlatában voltak, elvenni, a jelen országgyűlés hívatásának nem érvezhetvén, mindazok, kik a megyében és szabadkerületekben az országgyűlési követek választásában eddig szavazattal bírtak, e jog gyakorlatában ezennel meghagytak.

2. § Az országnak s részének mindazon bennszülöttet, vagy honosított, legalább 20 éves, és sem atyai, sem gyámi, sem gazdai hatalom, sem pedig elkövetett hűtlenség, csempészés, rablás, gyilkolás, gyűjtogatás miatt fenytések alatt nem lévő lakosai, a nőket kivéve, törvényesen bevett valláskülönbségükül, választók.

3.§ Választható mindaz ki választó, ha életének 24-ik évét betöltötte, s a törvény azon rendeletének, miszerint törvényhozási nyelv egyedül a magyar, a megfelelő. [...]

VIII. tc. A közteherviselésről

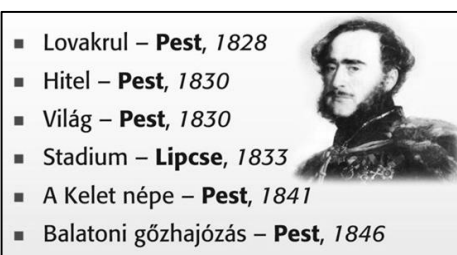
Magyarság s a kapcsolt részek minden lakosai, minden közterhet egyenlően és arányosan viseljen.”

/Áprilisi törvények/

19. A következő feladat a magyar reformkorral kapcsolatos. A források és ismeretei segítségével írja le, miért volt Széchenyi István a kor egyik legjelentősebb alakja! Hogyan viszonyult az udvarhoz? Milyen gazdasági-társadalmi reformokat kezdeményezett? (hosszú)

„A lótenyésztés, a lóversenyzés ügye a gróf gondolkodásában összekapcsolódott az ország mentális megújulásával, anyagi fölemelkedésével. A magyar ló tulajdonságainak a megújítása, azaz a nemzetközi eredményekre alapozó, a gazdasági haszonra is építő tenyésztés volt a lényeg. A lóverseny pedig az az eszköz, amely felrázza, elgondolkodtatja a tenyésztőket [...]”

/Estók János: Széchenyi István gróf élete és kora/

Széchenyi néhány fontosabb műve

„A pénznek, földnek s minden egyébnek csak úgy van lehető legnagyobb haszna, ha egyiket s másikat minden pillanatban arra fordíthatom, amire tetszik. Mennél szaporábban juthatok pénzemhez vagy földemhez, s mennél rövidebb idő alatt cserélhetem az elsőt a másikért s viszont vagy egyiket s másikat egyéb életjavakért, annál többet ér nekem száz vagy millió forintom, tíz- vagy százezer hold földem, s viszont minden becse meg is szűnhet, mert az érték szorosan a pillantathoz van kötve. [...]”

S íme, csak ez a kevés is elég annak kifejtésére, hogy pénzéhez s földéhez képest mért szegény a magyar tőkepénzes és földesúr. Az első nem teheti pénzét oly helyre – ha ládájába nem csukja –, honnan mindég tetszése szerint ki is vehetné, s attúl rendes kamat folyna is. A másik pedig kiterjedt zsíros dűlői mellett se kap jószágira sok kéregetés, industria s datur modus in rebus nélkül bizonyosan s okvetetlenül egy forintot is. Meglehet, tán becsületes képére ezreket – de ez más.”

/Széchenyi István: Hitel/

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

2. Rövid (magyar) esszé

[illegible]

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

[illegible]

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

		Maximális pontszám	Elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	1. Ókori civilizációk	4	
	2. Középkori városok	3	
	3. Magyar népvándorlás	4	
	4. Hunyadi Mátyás gazdaságpolitikája	4	
	5. Földrajzi felfedezések következményei	4	
	6. Felvilágosodás	5	
	7. Erdélyi Fejedelemség nemzetiségei	4	
	8. Felvilágosult abszolutizmus Magyarországon	4	
	9. Kiegészítés	4	
	10. Balkáni „lőporos hordó”	5	
	11. Párizs környéki békék	4	
	Összesen	45	
	I. Elért pontszám egész számra kerekítve		
II. Szöveges, kifejtendő feladatok	12. Az iszlám vallás	12	
	13. Az amerikai polgárháború előzményei	12	
	14. Szent István-kori társadalom	12	
	15. A tatárjárás előzményei és pusztítása	21	
	16. Károly Róbert gazdaságpolitikája	12	
	17. Hódoltság a XVI-XVII. században	21	
	18. Áprilisi törvények	12	
	19. Széchenyi István, a reformgondolkodó	21	
	Összesen	45	
	II. Elért pontszám egész számra kerekítve		
I.+II. Az írásbeli vizsgarész pontszáma		90	

Javító tanár

Dátum:

Piszkozati lap

(Nem kerül értékelésre!)

Piszkozati lap

(Nem kerül értékelésre!)

Piszkozati lap

(Nem kerül értékelésre!)